

USNESENÍ

Krajský soud pro mládež v Brně rozhodl ve veřejném zasedání konaném dne 9. ledna 2024 o odvolání mladistvého:

T. H., narozený XXXXX, XXXXX XXXXX, trvale bytem XXXXX,

proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi, soudu pro mládež ze dne 1. prosince 2022, č. j. 21Tm 9/2022-131,

takto:

Podle § 256 trestního řádu se odvolání mladistvého **zamítá**.

Odůvodnění

- Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Břeclavi, soudu pro mládež ze dne 1. prosince 2022 sp. zn. 21 Tm 9/2022 byl mladistvý T. H. uznán vinným proviněním pohlavního zneužití podle § 187 odstavec 1 trestního zákoníku, kterého se měl dle skutkových zjištění soudu I. stupně dopustit tím, že v přesně nezjištěnou dobu minimálně od 14. 1. 2021 do 22. 8. 2021 v Brně na ulici XXXXX a ve Velkých Pavlovicích na ulici XXXXX, vykonal opakovaně, nejméně v deseti případech, oboustranně chtěnou vaginální soulož s nezletilou A. Š., nar. XXXXX, ačkoliv věděl, že poškozená v době soulože nedovršila patnácti let věku, kdy k pohlavnímu styku došlo bez použití násilí, či jiné formy donucení, oboustranně a dobrovolně.
- Za toto provinění bylo mladistvému uloženo podle § 187 odstavec 1 trestního zákoníku za použití § 31 odstavec 1 zákona č. 218/2003 Sb. trestní opatření odnětí svobody v trvání 8 měsíců. Podle § 81 odstavec 1 trestního zákoníku a § 33 odstavec 1 zákona č. 218/2003 Sb. mu byl výkon trestního opatření odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců.
- Podle § 229 odstavec 1 trestního řádu byla poškozená A. Š. odkázána s nárokem na nemajetkovou újmu na řízení ve věcech občanskoprávních.
- V dané trestní věci se jedná o druhé rozhodnutí odvolacího soudu o podaném odvolání mladistvého, když usnesení Krajského soudu pro mládež v Brně ze dne 21.2.2023 č.j. 4 Tmo

1/2023 – 147 bylo k dovolání mladistvého zrušeno usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4.10.2023 č.j. 8 Tdo 848/2023 -189, v rámci kterého Nejvyšší soud shledal, že odvolací soud nedostal rozsahu své přezkumné pravomoci, když na podkladě odvolání mladistvého, jež bylo explicitně podáno jen proti výroku o trestním opatření, nepřezkoumal i výrok o vině, který byl mladistvý oprávněn odvoláním napadnout. Podle § 265/ odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně, soudu pro mládež, přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně bylo krajskému soudu uloženo, aby napadený rozsudek soudu prvního stupně přezkoumal i ve výroku o vině z hlediska odvolacích námitek mladistvého, které byly fakticky zaměřeny proti potřebné míře společenské škodlivosti posuzovaného skutku. Byť mladistvý v dovolání svým označením i vymezením směřoval jen proti výroku o trestním opatření, z jeho argumentace a odkazu na nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 1995, sp. zn. IV. ÚS 173/94, Nejvyšší soud dovodil, že na jím uplatněné výhrady nutno nahlížet jako na okolnosti a námítky svou podstatou zpochybňující naplnění potřebné míry společenské škodlivosti jeho jednání.

5. V návaznosti na výše citované usnesení Nejvyššího soudu Krajský soud pro mládež v Brně znovu projednal odvolání mladistvého, vázán právním názorem, vysloveným Nejvyšším soudem.
6. Ve včas podaném odvolání mladistvý za významný označuje prvek případu, a to věkový rozdíl mladistvého a poškozené, když mladistvý je starší od poškozené o necelé tři roky. Jedná se o věk, u kterého lze označit oba za vrstevníky, a to i s přihlédnutím k jejich věku pod 18 let. Tento rozdíl je v partnerských vztazích naprosto běžný. Pokud by došlo k pohlavnímu styku obou osob za několik let, z pohledu trestněprávních předpisů by zjevně k formálnímu naplnění trestného činu/provinění nedošlo a v běžné společnosti by pohlavní styk mezi takovými vrstevníky byl považován za něco zcela běžného, v mezích morálky, neohrožujícího. Obhajoba si tak klade otázku, z jakého důvodu má být kriminalizován podobný sexuální vztah dvou vrstevníků, pokud se odehraje v jejich nižším věku. Poukázáno je na rozhodnutí Ústavního soudu v řízení sp. zn. IV. ÚS 173/94, kde konstatoval, že pokud je mezi pachatelem a poškozenou minimální věkový rozdíl, může jít o jednání společensky škodlivé, ale spíše se přibližující hranici etické normy než trestnému činu.
7. Také je zdůrazněn účel skutkové podstaty trestného činu podle § 187 trestního zákoníku, kterým je chránit v důsledku nízkého věku pohlavně a mravně nevyvinuté osoby vůči těm, kteří jsou naopak díky věku pohlavně a mravně plně vyvinuti. Právní předpisy však již nijak nezohledňují, že úroveň této vyspělosti se u osob vrstevníků bude přibližovat nebo být dokonce na stejné úrovni, jinými slovy – společnost by jim měla poskytovat právními předpisy podobnou ochranu. Je přirozené, že význam tohoto problému s potenciální se zvyšujícím věkovým rozdílem pachatele a poškozené osoby přechází skutečně od pozice pouhé morální otázky do pozice protiprávní až trestněprávní, kde jedna z osob svým tělesným a zejména mravním vývojem bude převyšovat druhou. Zde pak účel ochrany ve smyslu § 187 trestního zákoníku má svůj smysl i společenské opodstatnění na ochraně osob, které nejsou schopny se bránit jiné z důvodu věku vyspělejší osobě, nebo je alespoň jejich schopnost se bránit v důsledku nedostatečného vývoje a věku omezena. Pouze v této pozici se pak Ústavní soud problematikou částečně zabýval. Tato problematika zůstává pohříchu legislativně nijak neupravena a soudy jsou ve výsledku nuceny s ní pracovat tak, že nižší věkový rozdíl zohlední menší výměrou či méně omezujícím druhem trestu. Zde je namístě připomenout, že Okresní soud v Břeclavi se věkovým rozdílem vůbec nezabýval a nemohl jej tak v trestu zohlednit vůbec.
8. Zdůrazněno je, že Česká republika je vázána mj. i směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV. Tato směrnice se této problematiky dotýká a není od věci již na počátku uvést, že za dítě považuje každou osobu do věku 18 let, tedy i osoby v pohledu zákona o soudnictví ve věcech mládeže považované za mladistvé. V rámci směrnice se pak členské státy zavazují, aby přijaly právní úpravu postihující sexuální styk s dítětem nedosahujícího pohlavní vyspělosti (ve smyslu směrnice a vnitrostátního práva věkem pod

15 let) trestem odnětí svobody s horní hranicí sazby alespoň 5 let (článek 3 odst.4). V tomto ohledu zřejmě nebylo třeba vnitrostátní právní úpravu upravovat. V článku 8 odst.1 však směrnice členským státům ukládá rozhodnout, zda se článek 3 odst. 2-4 užijí na sexuální styk prováděný se souhlasem zúčastněných mezi vrstevníky podobného věku i stupně duševního a tělesného vývoje či zralosti. Skutečností zůstává, že ačkoliv ze zákona č. 141/2014 Sb., plyne, že byl přijat právě k provedení označené směrnice, ani z důvodové zprávy tohoto zákona neplyne, že by bylo, byť hodnoceno, zda je třeba nějakým způsobem zohlednit v právní úpravě odkaz článku 8 odst. 1 směrnice. Jinými slovy, Česká republika ve smyslu čl. 8 odst.1 směrnice nezhodnotila přijetí žádného rozhodnutí, které by uvedenou povinnost rozhodnout se, naplnilo. A to přesto, že podle směrnice byly členské státy zavázány právní úpravu dát do souladu se směrnicí nejpozději do 18.12.2013.

9. Takový stav mladistvého viditelně poškozuje na jeho právu na spravedlivý proces, když z hlediska druhu a výměry trestu k němu s ohledem na věkový rozdíl od poškozené mělo být přistupováno značně mírněji. Poukázáno bylo na okolnosti, které měly mít vliv na trestní opatření. Jedná se o samotné chování poškozené, a to až už vůči mladistvému, tak obecně, na které v podaném odvolání upozorňuje a vyplývá především ze zprávy OSPOD. Jedná se o osobu obecně s problematickým a rizikovým chováním. Z několika vyjádření a úkonů poškozené také vyplynulo, že se jedná o osobu s tendencí lhát, byť následně alespoň v některých případech se snaží následek lhaní zmírnit (za všechny příklady je nejvýstižnější komunikace v aplikaci Messenger s obžalovaným a obvinění ze znásilnění, které původně sdělila školnímu psychologovi). Naproti tomu z chování a přístupu mladistvého v rámci trestního řízení je zřejmé, že tento plně spolupracoval, pomáhal skutkové okolnosti vyšetřujícím orgánům odhalovat, svou výpověď ve věci nijak neměnil a neodchyluje se od ostatních zjištěných skutečností. Na začátku vztahu s poškozenou bylo obžalovanému 16 let a jejich mravní vyspělost byla na podobné úrovni. Znovu je tak třeba připomenout účel skutkové podstaty § 187 trestního zákoníku, který má chránit tělesně a duševně méně vyspělé osoby před těmi, které jsou naopak vyspělejší, byť k formálnímu naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu došlo, ale soudem nebylo dostatečně zhodnoceno, že mezi obžalovaným a poškozenou šlo o poměrně běžný, citově dokonce poměrně silný vztah sám o sobě dost dlouhý, a především vůbec nebyl zhodnocen nízký věkový rozdíl obou zúčastněných. Došlo tak k uložení trestu nepřiměřeně přísného, kdy by postačovalo opatření výchovného charakteru, protože ze zjištěných skutečností ani neplyne, že by obžalovaný až už v sexuální oblasti či obecně nějak inklinoval k páčání protiprávní činnosti, spíše naopak, což plyne například ze zprávy školského zařízení. Závěrem bylo navrženo zrušení výroku o uložení trestního opatření s tím, necht' je uloženo trestní opatření mírnější.
10. Jak již uvedeno výše, odvolací soud jednak z podnětu podaného odvolání, jednak vázán právním názorem Nejvyššího soudu, přezkoumal napadený rozsudek ve všech jeho výrociích, včetně správnosti postupu řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.
11. V řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, bylo zákonně postupováno v souladu s ustanoveními trestního řádu, zejména pak s těmi, které mají zabezpečit řádné objasnění věci a právo mladistvého na obhajobu. Řízení není zatíženo žádnými podstatnými vadami, které by mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávaného výroku rozsudku.
12. Skutkový děj byl soudem prvního stupně zjištěn správně, tj. bez důvodných pochybností, v rozsahu nutném pro rozhodnutí tak, jak stanoví § 2 odst. 5 trestního řádu. Skutková zjištění nalézacího soudu odpovídají výsledkům provedeního dokazování, jsou úplná, správná a odvolací soud neshledal důvody pro doplnění skutkových zjištění. To ostatně ani jedna z procesních stran nenavrhovala.
13. Soud prvního stupně zhodnotil důkazy tak, jak mu to ukládá ustanovení § 2 odst. 6 trestního řádu, tedy jednotlivě i v jejich vzájemných souvislostech. Odůvodnění napadeného rozsudku stran zásadních skutkových zjištění zcela respektuje ustanovení § 125 trestního řádu. Nalézací soud jasně

a přesvědčivě zdůvodnil své skutkové a právní závěry a pečlivě rozvedl, o které důkazy svá zjištění opřel a jakými úvahami se při tom řídil při hodnocení lišících se výpovědí mladistvého a poškozené v tom směru, zda všechny pohlavní styky byly dobrovolné či nikoli. Na tomto místě je nutno zdůraznit, že je právem soudu prvního stupně hodnotit provedené důkazy a odvolací soud takové hodnocení respektuje, pokud není v rozporu se zásadami formální logiky, pokud nejde o případ důkazů opomenutých či pokud zjištěný skutkový stav není v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů. To v tomto případě však odvolací soud nezjistil.

14. Stěžejní otázkou v dané věci, ve světle výše citovaného závazného právního názoru dovolacího soudu, byla otázka hodnocení společenské škodlivosti jednání mladistvého z pohledu ust. § 12 odst. 2 trestního zákoníku (zásada subsidiarity trestní represe). Těžiště podaného odvolání leželo v namítaném minimálním věkovém rozdílu mladistvého a poškozené, dobrovolnosti jejich sexuálního vztahu s argumentací, že takové jednání mladistvého nedosahuje společenské škodlivosti, vyžadované pro uplatnění trestněprávní odpovědnosti.
15. Uvedené námitky odvolací soud nemohl přisvědčit.
16. Podle ust. § 12 odst. 2 trestního zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje odpovědnost podle jiného právního předpisu. Při řešení otázky, zda konkrétní jednání pachatele dosahuje potřebného stupně společenské škodlivosti, nelze opomenout zejména význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl spáchán, osobu pachatele, míru jeho zavinění a jeho pohnutku.
17. Trestný čin (provinění) pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 trestního zákoníku spadá do kategorie zločinů (§ 14 odst. 3 trestního zákoníku). To samo o sobě vylučuje např. aplikaci tzv. odklonů či alternativních trestů (trestních opatření). To ostatně konstatoval ve svém kasačním rozhodnutí v této věci i dovolací soud. Objektem ochrany je primárně mravní a duševní vývoj nezletilé osoby bez ohledu na její případnou vlastní aktivitu ve vztahu k narušení chráněného zájmu. Je zcela v kompetenci moci zákonodárné, aby v rámci trestněprávní politiky stanovila podmínky pro uplatnění trestněprávní odpovědnosti a je to právě stanovená trestní sazba, která vyjadřuje pohled zákonodárce na společenskou škodlivost takového jednání.
18. V souladu s uvedeným jsou závěry Ústavního soudu, plynoucí z usnesení ze dne 3. 4. 2021 sp. zn. IV. ÚS 3831/11: „Jak výše uvedeno, stěžovatel napadl § 187 odst. 1 trestního zákoníku nejen s ohledem na samotnou skutkovou podstatu tohoto trestného činu, ale rovněž s ohledem na stanovenou trestní sazbu, kterou dokonce vnímal "jako největší problém" daného ustanovení. Avšak i v této otázce platí to, co již bylo shora zmíněno k trestněprávní politice státu: ani určení trestní sazby za konkrétní trestný čin totiž zásadně nenáleží do pravomoci Ústavního soudu, ledaže by tato překročila ústavní meze přípustnosti, respektive přiměřenosti. K tomu zde ale nedošlo, a to především vzhledem ke značnému významu zájmu chráněného dotčeným ustanovením. Ostatně s využitím zahraničních úprav citovaných výše lze konstatovat, že česká trestněprávní úprava v tomto nijak nevybočuje, ba naopak zakotvuje shodnou, či dokonce nižší maximální trestní sazbu za zkoumaný trestný čin. Protiústavnost zpochybněné trestní sazby přitom není založena ani ve spojení s dalšími v záhlaví citovanými ustanoveními trestního zákoníku a trestního řádu, jež stěžovatel napadl eventuálně a jež znemožňují uplatnění některých alternativních prostředků v řízení o trestném činu pohlavního zneužití (konkrétně uložení trestu domácího vězení, respektive trestu obecně prospěšných prací podle § 60, respektive § 62 trestního zákoníku a ukončení řízení formou schválení narovnání podle § 309 a násl. trestního řádu). Kvalifikace tohoto trestného činu jako zločinu totiž není nepřiměřená ve srovnání se značným významem chráněného zájmu, respektive závažností trestného jednání, které tento zájem porušuje. Stejně tak z mezí stanovených ústavním právem nevybočují ani samotná eventuálně napadená ustanovení trestních předpisů, díky nimž lze v nich zakotvené alternativní instituty trestního práva hmotného i procesního využít pouze v případě méně závažných trestných činů, tj. přečinů. Ústavní soud přitom netvrdí, že není možné

představit si i jiné způsoby legislativního řešení, ať už se jedná o stanovení trestní sazby pro trestný čin pohlavního zneužití či vymezení objektivní stránky jeho skutkové podstaty, nebo o vymezení kategorie méně závažných trestných činů; nicméně takové rozhodnutí spočívá na zákonodárci jakožto primárním tvůrci trestněprávní politiky státu. Krom toho Ústavní soud připomíná, že i za stávající úpravy lze také u trestných činů z kategorie zločinů aplikovat určité alternativy, a to kupříkladu mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 trestního zákoníku. Ostatně právě takové řešení bylo zvažováno i ve stěžovatelově případě a obecné soudy přesvědčivě odůvodnily, proč nakonec nebylo využito.

19. Odvolací soud s ohledem na uvedené uzavírá, že ani skutečnost, že pachatelem je v daném případě mladistvý, osoba ve věku blízkém poškozené, nesnižuje společenskou škodlivost jeho jednání natolik, aby nebylo nutno uplatnit jeho trestní odpovědnost. Navíc nelze pominout ani to, že sexuální styky mladistvého s poškozenou byly opakované, pravidelné, kdy sám mladistvý vypověděl že nejprve vztah s poškozenou odmítl kvůli jejímu věku (tedy byl si vědom protiprávnosti svého jednání), ale pak se zamiloval a přestal cokoli řešit. Jinými slovy, nejednalo o jednorázové porušení stanovených pravidel, ale opakované zcela vědomé jednání. I kdyby šlo ale o jediný pohlavní styk s poškozenou, v situaci, kdy zákon nestanoví počet útoků pro naplnění zákonných znaků zažalované skutkové podstaty, by byla objektivní stránka žalované skutkové podstaty naplněna. Na správně zjištěný skutkový stav tak nalézací soud reagoval zcela odpovídající právní kvalifikací jednání mladistvého, a to co do stránky objektivní i subjektivní a proto byl výrok o vině shledán ze strany odvolacího soudu správným a zákonným.
20. Při rozhodování o trestním opatření soud prvního stupně nepochybil, jestliže mladistvému uložil trestní opatření ryze výchovného charakteru, když toto své rozhodnutí učinil poté, kdy zhodnotil veškerá zjištění k jeho osobě, vyhodnotil závažnost jednání mladistvého, dobu, po kterou se trestné činnosti dopouštěl a po řádném vyhodnocení polehčujících a přitěžujících okolností. Odvolací soud nepřisvědčil podanému odvolání a neztotožnil se tvrzením obhajoby, že uložené trestní opatření je nepřiměřeně přísné. Výrok o uloženém trestním opatření ob stojí ze všech zákonných hledisek. Zcela správně soud I. stupně poukázal na dosavadní bezúhonnost mladistvého na straně jedné, na druhou stranu nelze přehlédnout, že se jednalo o opakované jednání. Trestní opatření uložené mírně nad samou spodní hranici zákonné trestní sazby, podmíněně odložené na kratší zkušební dobu, není trestním opatřením přísným, natož nepřiměřeně přísným, což by mohlo být jediným důvodem pro zásah odvolacího soudu v intencích § 258 odst. 1 písm. e) trestního řádu. Takto uložené trestní opatření odpovídá všem hlediskům ust. § 38 odst. 1 § 39 odst. 1, 2, 3 trestního řádu a § 9 odst. 1 ZSM, které jsou pro ukládání opatření mladistvým rozhodné.
21. Z výše rozvedených důvodů bylo podané odvolání mladistvého zamítnuto podle § 256 trestního řádu, neboť nebylo shledáno důvodným.

Poučení o opravných prostředcích

Proti tomuto rozhodnutí není řádný opravný prostředek přípustný, takže **rozhodnutí nabylo právní moci a je vykonatelné** (§ 139 odst. 1 písm. a), b)cc), § 140 odst. 1 trestního řádu).

Lze však proti němu podat dovolání (§ 265a odst. 1,2 trestního řádu).

Dovolání mohou podat (§ 265d odst. 1 trestního řádu)

- nejvyšší státní zástupce, který je povinen v dovolání uvést, zda je podává ve prospěch či v neprospěch obviněného (§ 265d odst. 1 písm. a), § 265f odst. 1 trestního řádu).

- obviněný pouze prostřednictvím obhájce. Podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno (§ 265d odst. 2 trestního řádu).
- je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může i proti vůli obviněného za něho v jeho prospěch dovolání podat též zákonný zástupce i jeho obhájce.

Dovolání se podává u soudu, který rozhodl v I. stupni, do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje (§ 265e odst. 1 trestního řádu).

O dovolání **rozhoduje Nejvyšší soud České republiky** (§ 265c trestního řádu).

V dovolání, kromě obecných náležitostí uvedených v § 59 odst. 3 trestního řádu, musí být uvedeno (§ 265f odst. 1 trestního řádu)

- proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje,
- který výrok, v jakém rozsahu a z jakých důvodů je napadán,
- čeho se dovolatel domáhá,
- konkrétní návrh na rozhodnutí dovolacího soudu,
- odkaz na zákonná ustanovení § 265b odst. 1 písm. a)-l), nebo § 265b odst. 2 trestního řádu, o které se dovolání opírá.

Rozsah a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání (§ 265f odst. 2 trestního řádu).

Kdo podal **zcela bezvýsledně dovolání**, je povinen státu nahradit náklady řízení o tomto návrhu, a to paušální částkou, kterou stanoví ministerstvo spravedlnosti obecně závazným právním předpisem (§ 153 odst. 1 trestního řádu). Paušální částka nákladů v řízení o zcela bezvýsledně podaném dovolání činí **10.000,- Kč** (§ 3a vyhlášky č. 312/1995 Sb.).

Brno 9. ledna 2024

Mgr. Lenka Králíková v. r.
předsedkyně senátu